

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.4.49>

NARZĘDZIA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ AKADEMICKIEJ DOBROCZYNNOSCI SZKOLNICTWA WYŻSZEGO NA UKRAINIE

Valentin Galunko

doktorant Instytutu Naukowo-Badawczego

Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-8133-6766

valentinvalentin0987@gmail.com

Anotacja. Artykuł ujawnia charakter prawny i treść narzędzi administracji publicznej integralności akademickiej szkolnictwa wyższego na Ukrainie. Udowodniono, że głównym podmiotem administracji publicznej, który będzie stosował narzędzia administracji publicznej w analizowanym obszarze, jest Narodowa Agencja Jakości Szkolnictwa Wyższego, wiodące Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy, administracja i nauka. Ważne są rady instytucji naukowych i oświaty, a także podmioty społeczeństwa obywatelskiego. Najczęściej będą stosować następujące narzędzia administracji publicznej: wydawanie aktów normatywnych i indywidualnych, aktów działania, środków perswazji i przymusu administracyjnego oraz zarządzania elektronicznego.

Stwierdzono, że jednym z głównych narzędzi zapewniania przez administrację publiczną integralności akademickiej szkolnictwa wyższego są działania perswazyjne oferowane środowisku naukowemu przez Komisję Etyki Narodowej Agencji Zapewniania Jakości w Szkolnictwie Wyższym, a mianowicie: wykluczenie przypadków publikowania prac autorów bez ich pisemnej zgody; zapewnienie jednoznacznego określenia autorstwa w pracach zbiorowych; unikanie odniesień do źródeł o niewystarczającej jakości akademickiej; nadmierne używanie tłumaczenia dosłownego. Stwierdzono, że podmioty administracji publicznej powinny pamiętać, że są metodą, a nie celem przy korzystaniu z narzędzi administracji publicznej. Według Komisji Etyki Narodowej Agencji Zapewniania Jakości w Szkolnictwie Wyższym celem walki z plagiatami jest podnoszenie jakości badań naukowych i kultury pisanie tekstów akademickich, promowanie interakcji i współpracy w oparciu o rzetelność akademicką, życzliwość i profesjonalizm.

Ogólnie podsumowuje się, że narzędzia administracji publicznej uczciwości akademickiej szkolnictwa wyższego na Ukrainie są metodami specjalnej i ogólnej działalności administracyjnej administracji publicznej (Narodowa Agencja Jakości Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy, administracja i rad akademickich instytucji naukowych i oświaty, podmiotów społeczeństwa obywatelskiego), wykorzystywane w celu przeciwdziałania plagiatowi to podnoszenie jakości badań naukowych i kultury pisanie tekstów naukowych, promowanie interakcji i współpracy w oparciu o uczciwość naukową, życzliwość i profesjonalizm.

Słowa kluczowe: uczciwość akademicka, szkolnictwo wyższe, narzędzie, plagiat, programy, administracja publiczna.

TOOLS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF ACADEMIC INTEGRITY OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

Valentyn Halunko

Postgraduate Student of the Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-8133-6766

valentinvalentin0987@gmail.com

Abstract. The article reveals the legal nature and content of the tools of public administration of academic integrity of higher education in Ukraine. It has been proven that the main subject of public administration, which will apply the tools of public administration in the analyzed area, is the National Agency for the Quality of Higher Education, the leading Ministry of Education and Science of Ukraine, the administration and academic councils of scientific institutions and education, as well as subjects of civil society are important. Most often, they will apply the following tools of public administration: issuing normative and individual acts, acts of action, measures of persuasion and administrative coercion, and electronic governance.

It was found that one of the main tools of public administration to ensure the academic integrity of higher education is the persuasive measures offered to the scientific community by the Ethics Committee of the National Agency for Quality Assurance of Higher Education, namely: exclusion of cases of publication of authors' works without their written consent; ensuring unambiguous specification of authorship in collective works; avoiding references to sources of insufficient academic quality; excessive use of literal translation. It was concluded that subjects of public administration when applying public administration tools should remember that they are a method and not a goal. According to the Ethics Committee of the National Agency for Quality Assurance of Higher Education, the goal of combating plagiarism is to improve the quality of scientific research and the culture of writing academic texts, to promote interaction and cooperation on the basis of academic integrity, benevolence and professionalism.

In general, it is summarized that the tools of public administration of academic integrity of higher education in Ukraine are methods of special and general administrative activity of public administration (National Agency for the Quality of Higher Education, Ministry of Education and Science of Ukraine, administration and academic councils of scientific institutions and education, subjects civil society), used for the purpose of preventing plagiarism is to improve the quality of scientific research and the culture of writing academic texts, to promote interaction and cooperation on the basis of academic integrity, benevolence and professionalism.

Key words: academic integrity, Higher Education, plagiarism, programs, public administration, tool.

ІНСТРУМЕНТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Валентин Галунько

аспірант Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-8133-6766

valentinvalentin0987@gmail.com

Анотація. В статті розкрито юридичну природу та зміст інструментів публічного адміністрування академічної доброчесності вищої освіти в Україні. Доведено що, головним суб'єктом публічної адміністрації, які застосують інструменти публічного адміністрування в аналізованій сфері є Національне агентство з якості вищої освіти, провідним Міністерство освіти і науки України, вагомими адміністрація та вчені ради наукових закладів та освіти, а також суб'єкти громадянського суспільства. Найбільш часто вони застосують наступні інструменти публічного адміністрування: виданням нормативних та індивідуальних актів, акти дії, заходи переконання та адміністративного примусу та електронне врядування.

З'ясовано, що одним із головних інструментів публічного адміністрування щодо забезпечення академічної доброчесності вищої освіти є заходи переконання, які пропонує науковій спільноті Комітет з питань етики Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, а саме: виключення випадків публікацій творів авторів без їх письмової згоди; забезпечення однозначної специфікації авторського складу у колективних працях; уникання посилання на джерела недостатньої академічної якості; надмірного вживання дослівного перекладу. Зроблено висновок, що суб'єкти публічної адміністрації при застосуванні інструментів публічного адміністрування мають пам'ятати, що вони є способом, а не метою. На думку Комітет з питань етики Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти метою боротьби з плагіатом є підвищення якості наукових досліджень й культури написання академічних текстів, сприяння взаємодії та співпраці на засадах академічної доброчесності, доброзичливості й професіоналізму.

В цілому узагальнено що, інструменти публічного адміністрування академічної доброчесності вищої освіти в Україні – це способи спеціально і загальної адміністративної діяльності публічної адміністрації (Національне агентство з якості вищої освіти, Міністерство освіти і науки України, адміністрація та вчені ради наукових закладів та освіти, суб'єкти громадянського суспільства), що використовуються з метою не допущення плагіату є підвищення якості наукових досліджень й культури написання академічних текстів, сприяння взаємодії та співпраці на засадах академічної доброчесності, доброзичливості й професіоналізму.

Ключові слова: академічна доброчесність, вища освіта, інструмент, плагіат, програми, публічне адміністрування.

Актуальність дослідження. Одним, із факторів захисту інтелектуальної власності є чинники забезпечення академічної доброчесності, які опосередковано впливають на ефективність забезпечення Українських сил безпеки і оборони високотехнологічним озброєнням, а суспільство, бізнес та публічне адміністрування належними засобами для відновлення та розвитку знищеною війною вітчизняного простору.

В системі захисту інтелектуальної власності низовий рівень забезпечується публічним інструментарієм. Саме завдяки йому високі засади демократичної правової держави втілюються безпосередньо у правозастосування. Без ефективних інструментів публічного адміністрування будь-яка сфера суспільних відносин перетворюються на утопію.

Як вже доводилося вище не є виключенням із цього правила й публічне забезпечення адміністрування академічної доброчесності вищої освіти в Україні, яке потребує узагальнення та удосконалення специфічних інструментів публічного адміністрування.

Аналіз останніх досліджень. В дослідження лягли роботи наступних науковців, теорії держави та права та інших галузей права: В. Єрмоленко, О. Зайчук, С. Захаріна, Н. Оніщенко, О. Скакун, Д. Сопова, М. Фіцули, С. Фіялка. З адміністративного права, а саме: Б. Авер'янова, О. Бандурки, О. Безпалової, Ю. Битяка, В. Гаращука, Ю. Гаруста, І. Голосніченка, В. Галунька, С. Гусарова, С. Ківалова, Т. Коломоєць, В. Колпакова, А. Комзюка, Р. Мельника, Д. Хорошковської, Г. Христова, тощо. Проте, названі вище вчені до аналізованій нами проблематики безпосередньо не зверталися, а досліджували інші більш загальні, спеціальні чи суміжні виклики.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії держави права, теорії адміністративного права та діючого законодавства розкрити інструменти публічного адміністрування академічної доброчесності.

Виклад основних положень. Для пізнання інструментів публічного адміністрування академічної доброчесності вищої освіти здійснено Лінгвістичний аналіз проблеми. Згідно із словником української мови «інструмент» – це знаряддя для праці [8]. Розуміння в публічному адмініструванні «інструмент» це – установлення норм адміністративного права, які визначають адміністративно-правовий статус суб'єктів адміністративного права. Як приклад практично можна говорити, що як для столяра рубанок (теслярський інструмент), так для суб'єкта публічної адміністрації адміністративний акт (інструмент публічного адміністрування) є професійними знаряддями праці [7].

Для загального визначення розберемося з поняттями інструментів публічного адміністрування. Вчені – адміністративісти доводять, що інструменти публічного адміністрування – це комплекс заходів, які використовують суб'єкти публічного адміністрування з метою забезпечення (охорони) прав, свобод і законних інтересів приватних осіб публічного інтересу держави й суспільства загалом. Інструменти публічного

адміністрування характеризуються такими ознаками: є зовнішнім виразом форми адміністративної діяльності публічної адміністрації; віддзеркалюють правову динаміку (адміністративну діяльність) публічного адміністрування; залежать від змісту компетенцій суб'єктів публічної адміністрації; зумовлені реалізацією адміністративних обов'язків суб'єктів публічної адміністрації та здійснюються виключно через реалізацію їх адміністративних прав; їх вибір зумовлюється специфікою поставленої мети щодо певного об'єкта публічного впливу, що встановлює найкращий ефективний варіант діяльності. В юридичній літературі існують два основних підходи до розкриття видів інструментів публічного адміністрування: вузький і широкий. Вчені, які сповідують перший підхід до складу інструментів публічної адміністрації відносять: видання нормативно-правових актів, видання індивідуальних актів, укладення адміністративних договорів, використання актів-планів та актів-дій. Вчені що сподіють широкий підхід розширюють зазначений перелік більш широкими способами адміністративної діяльності [6, с. 209]. Ми є прихильниками другого широкого підходу. Здійснимо їх аналіз на прикладах публічного адміністрування академічної доброчесності вищої освіти в Україні.

Видання підзаконних нормативно-правових актів публічною адміністрацією характеризуються такими ознаками: видаються в установленому законом порядку органами публічної адміністрації та їх посадовими особами; утверджують адміністративно-правові норми-загальнообов'язкові правила поведінки); є неперсоніфікованими, тобто обов'язковими до невизначеного кола осіб і розраховані на багаторазове застосування [6, с. 209]. Наприклад, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти 21 червня 2022 р. своїм протоколом 10 (15), затвердило «Порядок розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації», яке підзаконним нормативно правовим актом, яке деталізує, уточнює закони України, в першу чергу Закону України «Про Вищу освіту». Згідно з цим Порядком затверджена процедура розгляду Комітетом з питань етики скарг/повідомлень щодо наявності у дисертаціях на здобуття ступеня доктора філософії (наукового ступеня доктора наук, кандидата наук) та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, порядок звернення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти до Міністерства освіти і науки України про необхідність позбавлення особи наукового ступеня доктора (кандидата) наук у випадку виявлення в дисертації, наукових публікаціях, зарахованих за її темою, академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації та процедуру скасування Національним агентством рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з виявленням у дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації [5].

Індивідуальні акти є найбільш широко вживаними інструментами публічного адміністрування відновленням порушених прав інтелектуальної власності та публічного інтересу суспільства сфері забезпечення академічної доброчесності вищої освіти в Україні. Наприклад, Комітет з питань етики Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за скаргами на порушення академічної доброчесності у наукових роботах Особа 1, на своєму засіданні 7 травня 2020 р., на основі ґрунтовного аналізу матеріалів та доказів наданих сторонами у відкритому провадженні прийняв рішення про відсутність в роботах Особа 1 академічного плагіату [4]. Яке за своєю юридичною природою є класичним індивідуальним актом на основі якого – Особа 1 відстояла свою наукову та ділову репутацію. А адміністративна справа з цього приводу виконала свою публічну роль щодо цієї конкретної та інших заціплених осіб і була закрита.

Також, певне використання сфері забезпечення академічної доброчесності вищої освіти відіграє такі інструменти публічного адміністрування як, акти-дій (фактичні дії). Які на відміну від індивідуальних актів є призводять до виникнення змуну чи припинення адміністративно-правих відносин, разом з тим впливають на процедури їх прийняття, чи іншим чином забезпечують права свободи приватних осіб та чи публічно інтерес суспільства. Наприклад, один із членів Комітет з питань етики Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти взяв самовідвід від участі у розгляді адміністративної справи фігурантом якої він був [2].

Зазначені вище інструменти публічного адміністрування із вузького його розуміння доповнюється аналізовані нами сфери іншими способами відновленням порушених прав інтелектуальної власності та публічного інтересу суспільства сфері забезпечення академічної доброчесності вищої освіти із широкого їх розуміння.

Так, методи адміністративного примусу є дієвим засобом і в аналізованій нами сфері. Згідно із теорією адміністративного права метод примусу є обов'язковою та необхідною ознакою будь-якої організованої спільноти людей, в тому числі держави. Публічна адміністрація і примус настільки взаємопов'язані, що в загальнотеоретичній літературі ці поняття розглядаються неодмінно разом. Будь-яке визначення норми права як основного регулятивного та правоохоронного засобу впливу на поведінку людей містить вказівку на те, що її виконання забезпечується державним примусом. Серед видів державного примусу адміністративний примус виділяється високою мобільністю і здатністю адаптуватися до сучасних умов життєдіяльності суспільства. В нормах адміністративного права закріплено широке коло заходів примусового впливу. Розглядуваний вид примусу охороняє не тільки адміністративно-правові норми, а й норми цивільного, трудового, земельного та інших галузей права, реалізацію яких покликана забезпечити публічна адміністрація [11].

Згідно із Законом України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII визначено, що заклади освіти мають право визначати види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності своїми внутрішніми положеннями,

що мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності (п. 7 ст. 42). Крім того, уповноважені колегіальні органи управління закладу освіти, з урахуванням вимог Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», мають право визначати порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності (п. 8 ст. 42) [4]. Наприклад, за порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники Національного університету біоресурсів і природокористування України можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання; позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання; відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії; позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми (рішення вченої ради факультету); відрахування з Університету; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих Університетом пільг з оплати навчання [17].

Також у своїй діяльності спеціалізовані суб'єкти публічного адміністрування використовують й методи переконання. Зокрема, Рішення Комітету з питань етики Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 24 липня 2019 р., було рекомендовано: 1) закладам вищої освіти, редакціям журналів, іншим видавцям уникати практики публікації статей, тез конференцій та будь-яких інших матеріалів без згоди авторів. Доцільним є запровадження практики письмової згоди або спеціальної угоди у випадку наукових публікацій; 2) кожному із співавторів при публікації спільних результатів слід чітко визначати авторський внесок у статтю, монографію, будь-яку іншу публікацію. Також необхідно відмовитися від практики включення науковців як співавторів у публікації, в написанні яких вони реально не брали участь; 3) важливо уникати не лише випадків плагіату як текстового запозичення, запозичення наукових ідей або привласнення чужих результатів, але й практики недостатньої академічної якості (poor academic quality): невірного оформлення посилань, відсутності лапок для прямих цитат, надмірного вживання дослівного перекладу або цитат навіть у разі їх вірного оформлення, тощо; 4) важливо ретельно оформлювати усі посилання, цитати, переклади тощо відповідно до чинних вимог; 5) доцільним є використання на практиці актуальних методичних рекомендацій щодо забезпечення академічної доброчесності, наприклад: – SAIUP (2019) Рекомендації для університетів та розширений глосарій термінів та понять із академічної доброчесності.

В цілому, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти закликає академічну спільноту та всіх стейкхолдерів використовувати боротьбу з плагіатом виключно з метою підвищення якості наукових досліджень й культури написання академічних текстів, сприяння взаємодії та співпраці на засадах академічної доброчесності, доброзичливості й професіоналізму, а також уникати практики використання «антиплагіатних скандалів» з метою нанесення шкоди інституційній та особистій репутації, дискредитації організацій та фізичних осіб, несумлінної конкуренції чи особистої вигоди [3].

Серцевиною електронного врядування, як інструменту публічного адміністрування академічної доброчесності вищої освіти є вибір, юридична легалізація та формування методології застосування відповідного програмного забезпечення. На сьогоднішній день перевірка робіт на академічну доброчесність користуються програмами, онлайн-інструменти, веб-додатки. Наведемо приклади: Plagiarisma програма перевірки тексту на запозичення. Дуже важливою перевагою є те, що ресурс підтримує понад 190 мов. Платформа дозволяє перевіряти тексти та виявляти збіги в Google. Вона є безкоштовною, має онлайн-версію або ж може бути завантажена та встановлена на комп'ютер. StrikePlagiarism антиплагіатна система, яка автоматично перевіряє оригінальність тексту. У системи простий і зручний для користування інтерфейс. Документи можна завантажувати в систему в багатьох популярних форматах (DOC, ODT, TXT, PDF), відсутні обмеження на обсяг документу. Текст порівнюється з ресурсами інтернету та базою даних системи Unplag/Unichek, як онлайн-інструмент для швидкої перевірки академічних робіт та будь-яких інших текстів на плагіат, створений молодіжною українською командою. Сервіс виконує швидку перевірку по інтернет, а також по базах наукових робіт університетів чи репозитаріїв. Працює з форматами DOC, DOCX, PDF, ODT, RTF, HTML, з необмеженою кількістю користувачів одночасно. Здійснюючи пошук на плагіат протягом декількох секунд, Unplag забезпечує найбільш точні результати в режимі реального часу; edu-birde <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat> – безкоштовна онлайн-платформа для перевірки текстів на плагіат. Для перевірки тексту потрібно його скопіювати та вставити у відповідне вікно, натиснути кнопку «перевірити» та зачекати на звіт. Можна також завантажити повністю весь документ [10].

При цьому, нами рекомендується науковим установам та закладам для того щоб використовувати аналізовані чи інші програми спочатку треба розробити та адаптувати методологію (технологію, процедури) їх застосування та затвердити її рішенням вченої ради.

Висновки. Усе вище викладене дає можливість сформулювати наступні узагальнення щодо інструментів публічного адміністрування академічної доброчесності вищої освіти в Україні:

– головним суб'єктом публічної адміністрації, які застосують інструменти публічного адміністрування в аналізованій сфері є Національне агентство з якості вищої освіти, провідним Міністерство освіти і науки України, вагомими адміністрація та вчені ради наукових закладів та освіти, а також суб'єкти громадянського суспільства;

– найбільш часто вони застосують наступні інструменти публічного адміністрування: виданням нормативних та індивідуальних актів, акти дії, заходи переконання та адміністративного примусу та електронне врядування;

– доведено, що одним із головних інструментів публічного адміністрування щодо забезпечення академічної доброчесності вищої освіти є заходи переконання, які пропонує науковій спільноті Комітет з питань етики Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, а саме: виключення випадків публікацій творів авторів без їх письмової згоди; забезпечення однозначної специфікації авторського складу у колективних працях; уникання посилання на джерела недостатньої академічної якості; надмірного вживання дослівного перекладу;

– зроблено висновок, що суб'єкти публічної адміністрації при застосуванні інструментів публічного адміністрування мають пам'ятати, що вони є способом, а не метою. На слушну думку Комітет з питань етики Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти метою боротьби з плагиатом є підвищення якості наукових досліджень й культури написання академічних текстів, сприяння взаємодії та співпраці на засадах академічної доброчесності, доброзичливості й професіоналізму.

Отже, інструменти публічного адміністрування академічної доброчесності вищої освіти в Україні – це способи спеціально і загальної адміністративної діяльності публічної адміністрації (Національне агентство з якості вищої освіти, Міністерство освіти і науки України, адміністрація та вчені ради наукових закладів та освіти, суб'єкти громадянського суспільства), що використовуються з метою не допущення плагиату є підвищення якості наукових досліджень й культури написання академічних текстів, сприяння взаємодії та співпраці на засадах академічної доброчесності, доброзичливості й професіоналізму.

Список використаних джерел:

1. Антиплагіатні програми та їхнє застосування. URL: https://ifnmu.edu.ua/images/diyalnist_universitetu/naukova_robota/komisiya_plagiatu/lekciya4.pdf
2. Національне Агентство із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://naqa.gov.ua/>
3. Рішення. Комітету з питань етики стосовно звинувачень у плагиаті членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. URL: <http://surl.li/cumml>
4. Рішення Комітету з питань етики Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за скаргами на порушення академічної доброчесності у наукових роботах Гриценка І. С. від 29.05.2020 р. URL: <http://surl.li/cumnk>
5. Затверджено на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти «21» червня 2022 р. (протокол № 10 (15) Порядок розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагиату, фабрикації, фальсифікації. URL: <http://surl.li/cumjq>
6. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ : Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
7. Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О. Адміністративне право України. Повний курс. Навчальний посібник. ОЛДІ-ПЛЮС. Херсон. 2018. 446 с.
8. Інструмент. Словник української мови: в 11 томах, том 4, 1973. С. 34. URL: <http://sum.in.ua/s/instrument>
9. Антиплагіат тексту. ApolloGuru. URL: <https://apollo.guru/services/antypLAGIAT/>
10. Інструменти перевірки текстів на плагиат. Академічна доброчесність. Наукова бібліотека ЗДМУ. URL: https://lib.zsmu.edu.ua/p_82.html
11. Тема 8. Методи публічного адміністрування. Навчальні теми. Національна академія внутрішніх справ. Кафедра адміністративного права і процесу. Мультимедійний навчальний посібник. Адміністративне право. Загальна частина. Національна академія внутрішніх справ, 2017. Офіційний веб-портал. URL: <http://surl.li/cumjo>
12. Положення про організацію та методіку проведення поточного, підсумкового контролю та атестації студентів. URL: <http://surl.li/cumjk>
13. Державна атестація диплом. URL: <http://surl.li/cumjm>
14. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради, 2017, № 38–39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2145-19#n613>
15. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. Відомості Верховної Ради, 2014, № 37–38, ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
16. Адміністративне право України. Академічний курс. Підручник. У двох томах. Том 1. Загальна частина. Ред. колегія В. Б. Авер'янов (голова). Видавництво «Юридична думка». Київ : 2004. 584 с.
17. Положення про академічну доброчесність у Національному університеті біоресурсів і природокористування України. Затверджено Вченою радою НУБіП України «28» лютого 2018 р. Протокол № 7. https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u213/polozhennya_akademichna_dobrochesnist_03.03.2018.pdf

References:

1. AntypLAGIATni prohramy ta yikhnie zastosuvannia. URL: https://ifnmu.edu.ua/images/diyalnist_universitetu/naukova_robota/komisiya_plagiatu/lekciya4.pdf
2. Natsionalne Ahenstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. URL: <https://naqa.gov.ua/>
3. Rishennia. Komitetu z pytan etyky stosovno zvyuvachen u plahiaty chleniv Natsionalnoho ahenstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. URL: <http://surl.li/cumml>

4. Rishennia Komitetu z pytan etyky Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity za skarhamy na porushennia akademichnoi dobrochesnosti u naukovykh robotakh Hrytsenka I. S. vid 29.05.2020 r. URL: <http://surl.li/cumnk>
5. Zatverdzheno na zasidanni Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity «21» chervnia 2022 r. (protokol № 10 (15) Poriadok rozghliadu skarh/povidomlen shchodo faktiv akademichnoho plahiatu, fabrykatsii, falsyfikatsii. URL: <http://surl.li/cumjq>
6. Administratyvne pravo Ukraïny. Povnyï kurs: pidruchnyk / za red. V. Halunka, O. Pravotorovoi. Vydannia tretie. Kyiv : Akademiia administratyvno-pravovykh nauk, 2020. 466 s.
7. Halunko V., Dikhtiievskiy P., Kuzmenko O. Administratyvne pravo Ukrainy. Povnyi kurs. Navchalnyi posibnyk. OLDI-PLUS. Kherson. 2018. 446 c.
8. Instrument. Slovnyk ukraïnskoi movy: v 11 tomakh, tom 4, 1973. S. 34. URL: <http://sum.in.ua/s/instrument>
9. Antyplahiat tekstu. ApollonGuru. URL: <https://apollon.guru/services/antypLAGIAT/>
10. Instrumenty perevirky tekstiv na plahiat. Akademichna dobrochesnist. Naukova biblioteka ZDMU. URL: https://lib.zsmu.edu.ua/p_82.html
11. Tema 8. Metody publichnoho administruvannia. Navchalni temy. Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav. Kafedra administratyvnoho prava i protsesu. Multymediïnyi navchalnyi posibnyk. Administratyvne pravo. Zahalna chastyna. Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav, 2017. Ofitsiïnyi veb-portal. URL: <http://surl.li/cumjo>
12. Polozhennia pro orhanizatsiiu ta metodyku provedennia potochnoho, pidsumkovoho kontroliu ta atestatsii studentiv. URL: <http://surl.li/cumjk>
13. Derzhavna atestatsiia dyplom. URL: <http://surl.li/cumjm>
14. Pro osvitu. Zakon Ukrainy vid 5 veresnia 2017 roku № 2145-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady, 2017, № 38–39, st. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2145-19№%n613>
15. Pro vyshchu osvitu. Zakon Ukrainy vid 1 lypnia 2014 roku № 1556-VII. Vidomosti Verkhovnoi Rady, 2014, № 37–38, st. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18№%Text>
16. Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs. Pidruchnyk. U dvokh tomakh. Tom 1. Zahalna chastyna. Red. Kolehiia V. B. Averianov (holova). Vydavnytstvo “Iurydychna dumka”. Kyiv. 2004. 584 s.
17. Polozhennia pro akademichnu dobrochesnist u Natsionalnomu universyteti bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Zatverdzheno Vchenoiu radoiu NUBiP Ukrainy “28” liutoho 2018 r. Protokol № 7. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u213/polozhennya_akademichna_dobrochesnist_03.03.2018.pdf